

Raadsmemo

Aan : De gemeenteraad
Datum : 17 september 2024
Onderwerp : Raadsmemo viering Beverwijk 750 jaar Marktrechten
Van : Het college
Openbaar : Ja
Documentkenmerk : D-129574
Zaakkenmerk : Z-24-188633
Aantal bijlage(n) : Geen

Aanleiding

Op 19 juni 2026 heeft de stad Beverwijk 750 jaar marktrechten: een bijzondere mijlpaal. Het al zo lang mogen voeren van een markt heeft ons een duidelijke identiteit gegeven en bloei gebracht. En is daarmee altijd een belangrijk onderdeel geweest van de ontwikkeling van onze stad. Deze mijlpaal van Beverwijk is van alle inwoners, verenigingen, culturele instellingen en ondernemers uit Beverwijk en verdient het – volgens ons - om op gepaste wijze gevierd te worden.

We zijn daarom een raadsvoorstel over deze mijlpaal aan het voorbereiden, zodat u kunt beslissen hoe wij hier aandacht aan gaan besteden. Maar voordat wij dit voorstel aan u voorleggen lijkt het ons verstandig dat we opiniërend met u spreken over de mogelijkheden van zo'n viering.

De bedoeling is dat wij uw (commissie)bespreking aanknopingspunten en verwachtingen ophalen, waardoor wij beter in staat zijn u gericht te adviseren over de mogelijkheden en te verwerken in ons raadsvoorstel. Vervolgens sturen wij u het desbetreffende raadsvoorstel definitief toe, op basis waarvan u op een reguliere wijze tot besluitvorming kunt overgaan. Deze opiniërende bespreking is daarmee informatief van aard en vraagt het college nog niet om daadwerkelijke besluitvorming, maar vooral om uw input.

De overweging om dit vraagstuk op deze manier bij u op tafel te leggen is meervoudig: Reikwijdte: Allereerst zoeken wij richting en consensus over de reikwijdte (aard, kosten en omvang) van de viering van deze mijlpaal. Wat zijn uw verwachtingen daarbij en welke intensiteit sluit volgens u goed aan bij de wensen en behoeften van de stad?

Financiële uitdagingen: Ook realiseren wij ons dat de festiviteiten voor een groot deel plaatsvinden in de jaren waarin de gemeente financieel onder druk staat. Het kan zijn dat uw raad op een later tijdstip financiële keuzes moet maken die kunnen leiden tot bezuinigingen voor de stad. Als dat het geval is, dan kan het besluit om geld uit te trekken voor de viering van de marktrechten een discussie in de stad opleveren. Het afwegen van het belang van deze historische mijlpaal van de stad, de daarmee verbonden identiteit als Beverwijker en het verbindende maatschappelijke effect dat hiervan uit kan gaan. Tegenover de besteding van het geld aan de viering (uit de algemene reserve) moet goed worden afgewogen.

Stichting: Tenslotte willen wij een stichting oprichten die als rechtspersoon een belangrijke plek krijgt in de organisatie van de activiteiten/festiviteiten. Indien mogelijk, verzoeken wij u ons alvast eventuele bedenkingen ten aanzien van het oprichten van de stichting aan ons mee te geven.

In dit voorstel staan drie varianten. Deze varianten geven een doorkijkje in de diverse mogelijkheden en bandbreedtes. Tijdens de expertmeeting vertellen wij inhoudelijk meer over deze varianten en de kansen die wij zien om van deze mijlpaal een blijvende herinnering te maken.

Eerder(e) besluit(en)

- Viering 750 jaar marktrechten (M 19-1 Motie Vreemd)
- Raadsmemo aanstelling eventplanner (D-115626)

Relatie met raads-/collegeprogramma

In het Coalitieakkoord 2022-2026 'Samen kom je verder' is het volgende opgenomen:

Hoofdstuk: Sterke lokale identiteit, Trots op onze bedrijvige stad. "Al eeuwenlang is Beverwijk een knooppunt van handel en bedrijvigheid. We zijn trots op onze markten, tuinders, maakindustrie, creatieve ondernemers, detailhandel, het MKB en andere ondernemende mensen. Onze ligging aan de rand van de Randstad, de kust, het kanaal en bij de snelwegen brengt een gunstig vestigingsklimaat. We willen verder werken aan het bruisend houden van onze stad en de toekomst van onze bedrijvige regio door onze krachtige economie meer in de etalage te zetten. We hebben actief contact met ondernemers, trekken nieuwe bedrijvigheid aan en maken evenementen en activiteiten mogelijk." Ook wil ze evenementen en activiteiten mogelijk maken. De viering draagt daar voor een groot gedeelte aan bij.

Scenario's

1: Viering van Beverwijk 750 jaar Marktrechten - Periode 19 december 2025 tot en met 19 juni 2026

Beverwijk kenmerkt zich door een zeer sterke handelsgeest en ondernemerschap. Dit begon bijna 750 jaar geleden met de verlening van de marktrechten. Maar door de eeuwen heen is Beverwijk gegroeid door deze handels- en ondernemerscultuur. Denk hierbij aan onze sterke fruitbouw, niet voor niks zijn wij 'aardbeien'. Maar ook de vele veilingen die Beverwijk had, de eerste meubelboulevard in Europa en natuurlijk de grootste overdekte markt 'de Bazaar'. Allemaal voorbeelden van de sterke ondernemersgeest in Beverwijk.

Aan de basis hiervan ligt de verlening van de marktrechten. Ontstaan als handelsnederzetting aan het Wijkmeer kreeg Beverwijk op 19 juni in 1276 het marktrecht, verleend door Graaf Floris V van Holland. Beverwijk fungeerde hiermee als voorstad van Amsterdam. Marktrecht was vanaf de Middeleeuwen het recht om jaar-, week- of dagmarkten te houden en voor kooplieden de kans op verkoop of ruilhandel van goederen en diensten. Naast de commerciële functie had een markt ook een sterke sociale functie, waar nieuwe contacten werden opgedaan of verstevigd.

In 2026 willen wij deze mijlpaal vieren: Overal feest, in de binnenstad, haven, parken en wijken. Inwoners, verenigingen, instellingen, ondernemers, scholen en clubs worden gestimuleerd om nieuwe en bestaande activiteiten onder dit thema te organiseren. Deze activiteiten leiden tot nieuwe sociale verbindingen in de stad, brengen langdurige relaties tot stand en verstevigen bestaande relaties. Ze komen samen in een feestprogramma, aantrekkelijk voor een breed publiek en toegankelijk voor iedereen. Om een mooi programma te kunnen realiseren wordt aan de raad gevraagd een bedrag van € 850.000,- ter beschikking te stellen (variant A).

Variant A: € 850.000,-

1. Vijf publiekstrekkende evenementen
2. Speciale edities van bestaande evenementen zoals IJsbaan, Kerstmarkt Tata Steel Chess Tournament, Koningsdag, Bevrijdingsdag, Smaakmarkt, Transportdag, Beverwijk uit de Kunst/Young Art Festival en Stadsfeest
3. Vergroten van het aanbod van ondernemers in de LEV-pas

4. Faciliteren van kleinschalige evenementen in Beverwijk, georganiseerd door én voor Beverwijkers
5. Netwerksessies voor lokale ondernemers op diverse thema's
6. Communicatiebudget
7. Projectmanagement kosten inclusief externe inhuur
8. Oprichting van de stichting
9. Realisatie van Huis van de Viering op een centrale plek in Beverwijk
10. Een blijvende herinnering aan de viering van Beverwijk 750 jaar Marktrechten (kunst in de openbare ruimte)

Motivering variant A

- De aandacht voor de historie, het ondernemerschap en de handelsgeest vergroten zodat de inwoners meer trots zijn op Beverwijk en Wijk aan Zee
- De viering gezamenlijk te beleven gedurende de feestperiode van 19 december 2025 tot en met 19 juni 2026
- De sociale verbindingen tussen alle inwoners, ondernemers en maatschappelijke partners van Beverwijk en Wijk aan Zee te verstevigen
- Het realiseren van een blijvende herinnering aan de stad als nalatenschap aan de viering van Beverwijk 750 jaar Marktrechten
- Minder afhankelijk van werving gelden uit private partijen voor de viering van Beverwijk 750 jaar Marktrechten

Pijlers feestprogramma

De 3 pijlers van het programma zijn:

- Trots op ondernemend Beverwijk (trots)
 - Het financieel ondersteunen van grote publiekstrekkende evenementen tijdens de jubileumperiode
 - Speciale edities van bestaande evenementen zoals IJsbaan, Kerstmarkt, Tata Steel Chess Tournament, Koningsdag, Bevrijdingsdag, Smaakmarkt, Transportdag, Beverwijk uit de Kunst/Young Art Festival en Stadsfeest
- Samen maken we Beverwijk (verbinding)
 - Creëren van langdurige samenwerkingen tussen ondernemers van Beverwijk
 - Vergroten van het aanbod van ondernemers in de LEV-pas
 - Faciliteren van kleinschalige evenementen in Beverwijk, georganiseerd door én voor Beverwijkers
- Beverwijk, handelsstad van de toekomst (toekomst)
 - Netwerksessies voor lokale ondernemers op diverse thema's
 - Herstel van de klokken en plaatsing van het carillon in Beverwijk
 - Een blijvende herinnering aan de viering van Beverwijk 750 jaar Marktrechten in de vorm van kunst in de openbare ruimte

De organisatie van Beverwijk 750 jaar Marktrechten bestaat uit een programmateam met een stuurgroep en een stichting met een Raad van Toezicht en een dagelijks bestuur. Voor de organisatie van de viering is een projectleider aangesteld die verantwoording aflegt aan de stuurgroep en deelneemt in de stichting.

2: Realisatie carillon

Omdat het luiden van de klokken vroeger werd gebruikt om de markt te openen past het terugplaatsen van het carillon goed bij de viering van Beverwijk 750 jaar Marktrechten. Het carillon is bij de verhuizing van het stadhuis naar het Stationsplein afgebroken. De klokken van het carillon liggen opgeslagen bij de Klokkengieterij Koninklijke Eijsbouts in Asten. Wij adviseren de klokken te laten opknappen en een locatie te zoeken voor een nieuw carillon. Het bespelen van een carillon (beiaardcultuur) staat sinds 2014 op de lijst van immaterieel cultureel erfgoed. Het zou zonde zijn om het gebruik van het carillon verloren te laten gaan. In de realisatie van dit plan wordt ook een participatietraject meegenomen. Het is de wens van het college om op 19 juni 2026 de viering feestelijk af te sluiten met de onthulling van een nieuw carillon voor Beverwijk.

3: Op te richten stichting

De stichting heeft als doel:

- Verdelen van gelden (subsidies) over de initiatieven in het kader van de viering van Beverwijk 750 jaar Marktrechten
- Onafhankelijke beoordeling op basis van de spelregels en criteria
- Aandacht voor nieuwe activiteiten / evenementen
- Faciliterende rol, informatieverstrekking, tips en trucs in samenwerking met een evenementenbureau

Het beheer van de subsidies voor kleinschalige lokale initiatieven en de verdeling daarvan komt in handen te liggen van deze op te richten stichting met een daarbij behorend fonds. De gelden in het fonds komen uit de programmabegroting. De stichting krijgt mandaat om deze subsidies te verstrekken. Hier worden apart nadere regels voor opgesteld. De stichting heeft een onafhankelijk bestuur, geen winstoogmerk en werkt onbezoldigd. De stichting wordt geadviseerd én gecontroleerd door een Raad van Toezicht. Zij ondersteunen ook een extern evenementenbureau. Dit evenementenbureau gaat proactief de wijken in om inwoners te activeren bij het bedenken van feestelijke initiatieven en te helpen bij de realisatie daarvan.

Risico's

Als de raad het besluit om het beschikbaar stellen van budget voor de viering uit te stellen komt de voorbereidingstijd voor een geslaagd feest in het geding.

Indien de inzet van inwoners en verenigingen achterblijft worden er minder activiteiten in de wijken en buurtcentra georganiseerd.

Alternatieven

1: Viering van Beverwijk 750 jaar Marktrechten

Naast variant A van € 850.000,- (het voorstel) is er ook een variant B (€ 650.000,-) en variant C (€ 450.000,-).

Variant B: € 650.000,-

Dit is een uitgeklete versie op variant A:

1. Drie publiekstrekkende evenementen
2. Alle programmaonderdelen onder punt 2 tot en met 10 uit variant A zijn gereduceerd in budget (wat kan resulteren in een minder divers programma)

3. Grotere afhankelijkheid van gelden uit private partijen (deze inkomsten zijn op dit moment nog onduidelijk)

Variant C: € 450.000,-

Dit is de low-budget versie op variant A:

1. Twee publiekstrekkende evenementen
2. Alle programmaonderdelen onder punt 2 tot en met 8 uit variant A zijn nog verder gereduceerd in budget (met als resultaat een minder divers programma)
3. Punt 9 en 10 uit variant A en B komen te vervallen
4. Zeer grote afhankelijkheid van gelden uit private partijen (deze inkomsten zijn op dit moment nog onduidelijk)

Daarnaast kan de raad ook besluiten deze mijlpaal niet te vieren, door geen budget beschikbaar te stellen.

2: Realisatie en plaatsing carillon

Een alternatief is het niet herstellen van de klokken en plaatsen van een nieuw carillon. De klokken blijven dan in opslag bij Klokkengieterij Koninklijke Eijsbouts.

3: Op te richten stichting

Voor iedere variant is een stichting nodig. Zonder stichting is een transparante verdeling van de gelden niet mogelijk.

Financiën

1: Viering Beverwijk 750 jaar Marktrechten

Voorgesteld wordt het budget te onttrekken uit de algemene reserve, waarvan € 70.000,- in 2024. In 2025 worden de meeste kosten gemaakt in verband met alle voorbereidingen en subsidieverstrekingen, waarvan € 580.000,-. Voor 2026 wordt het resterende budget van € 200.000,- uit de algemene reserve onttrokken. Indien er budget over is in 2024 wordt via de jaarrekening van 2025 gevraagd het overgebleven budget uit 2024 over te hevelen naar 2025. Voor het overhevelen van budget uit 2025 naar 2026 gaat dit via de najaarsnota van 2025.

Budgetten vergelijkbare evenementen

- Gouda 750 jaar Stadsrechten -> Budget € 1,2 miljoen
- Vlaardingen 750 jaar Stadsrechten -> Budget € 750.000,-
- Schiedam 750 jaar Stadsrechten -> Budget € 1,1 miljoen
- Amsterdam 750 jaar Stadsrechten -> Budget € 23 miljoen
- Diemen 800-jarig bestaan -> Budget € 877.500,-

2: Realisatie en plaatsing carillon

Voorgesteld wordt het budget te onttrekken uit de algemene reserve, waarvan € 25.000,- in 2024. In 2025 worden de meeste kosten gemaakt in verband met alle voorbereidingen waarvan € 125.000,-. Voor 2026 wordt het resterende budget van € 50.000,- uit de algemene reserve onttrokken. Indien er budget over is in 2024 wordt via de jaarrekening van 2025 gevraagd het overgebleven budget uit 2024 over te hevelen naar 2025. Voor het overhevelen van budget uit 2025 naar 2026 gaat dit via de najaarsnota van 2025.

Dit budget is inclusief projectmanagement kosten. Deze raming is door Klokkengieterij Koninklijke Eijsbouts meegegeven. De kosten voor beheer en onderhoud na plaatsing van het carillon zijn € 2.500,- per jaar.

Participatie

Beverwijk 750 jaar Marktrechten is een feest voor, door én met de stad. Het is aan inwoners, organisaties, instellingen, verenigingen en ondernemers om (gezamenlijk) evenementen en feesten te organiseren gerelateerd aan Beverwijk 750 jaar Marktrechten. Het is aan de gemeente om dit te stimuleren en te faciliteren.

In de verkenning- en voorbereidingsfase zijn diverse stakeholders benaderd met als doel om hen te informeren en te enthousiasmeren over de viering van Beverwijk 750 jaar Marktrechten:

- Ondernemersfonds
- Participatieraad
- Welzijn Beverwijk
- Kennemer Theater
- Museum Kennemerland
- Bever Events
- Beverwijk Bazaar
- Organisatie Stadsfeesten Beverwijk
- Diverse horecagelegenheden in Beverwijk

In voorbereiding wordt ook gesproken met de gemeente Alkmaar (Alkmaar 450 jaar Ontzet) en de gemeente Amsterdam (Amsterdam 750 jaar Stadsrechten).

Communicatie

Waar richt de communicatie zich op:

De communicatie is erop gericht om voor, tijdens en na de viering van Beverwijk 750 jaar Marktrechten alle betrokkenen trots(er) te laten zijn op Beverwijk. Dit doen we door inwoners, organisaties, instellingen, verenigingen en ondernemers te informeren en te enthousiasmeren om (gezamenlijk) evenementen en feesten te organiseren of te bezoeken gerelateerd aan Beverwijk 750 jaar Marktrechten.

Hoe gaan we dit aanpakken:

De communicatieaanpak bestaat uit 4 fasen:

- Bewustwording (doelgroepen laten weten dat we Beverwijk 750 jaar Marktrechten willen vieren)
- Activering (doelgroepen betrekken bij de viering, alleen samen kan het een succes worden)
- Realisering (doelgroepen ondersteunen bij het bedenken/organiseren/deelnemen van evenementen)
- Verbinding (ervoor zorgen dat doelgroepen ook na het feestjaar verbonden blijven met Beverwijk)

Elke fase vraagt om een andere manier van communiceren, waarin ook de (zichtbare) bijdrage van de gemeente Beverwijk verschillend is. Maar in elke fase zijn de drie programmalijnen (trots, verbinding, toekomst) zichtbaar in de totale communicatieaanpak.

Wat gaan we doen:

Op basis van de besluitvorming (waaronder keuze variant A, B of C) wordt een communicatieplan opgesteld dat ingaat op de verschillende fasen, programmalijnen en in te zetten mix van

communicatiekanalen en -middelen. Het opstellen en uitvoeren van zo'n communicatieplan vraagt om specialistische kennis en ervaring. Vandaar dat in het voorstel is opgenomen dat naast de inzet van het team Communicatie ook gebruik wordt gemaakt van een extern communicatie- en evenementenbureau.

Verdere procedure

Na de opiniërende bespreking in uw commissie volgt een raadsvoorstel op basis waarvan definitieve besluitvorming aan uw raad wordt gevraagd

Bijlage(n):

- Geen.